

כיצד פעילויות שונות בישיבות הצוות תומכות (או לא) בשיח פורה ללמידה?

מרים בביצ'נקו

מי אני? (מי אנחנו?)

השאלות שמעסיקות אותנו:

מה הם התנאים לקיומו של שיח פדגוגי פורה
בישיבות צוות של מורים? כיצד ניתן לתמוך בו?

מה אנחנו עושים?

- מתעדים ישיבות צוות (וגם מעבירים שאלונים ומבצעים ראיונות).
- מנתחים את הנתונים

מה על סדר היום?

- מבנה המפגש ומטרותיו

מחקר א: איך המורות המובילות בוחרות לנצל את זמן ישיבת הצוות?

ממצאים ראשוניים

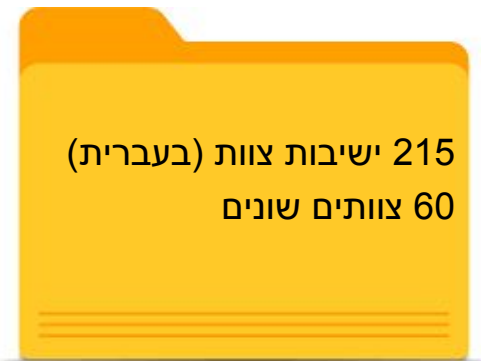
מחקר ב: השוואה בין פעילויות:

באיזו מידה פעילויות שונות מזמנות שיח פורה על הפרקטיקה?

א) תוצר ביניים: כלי לזיהוי מאפיינים של שיח פדגוגי פורה

ב) מחשבות ראשוניות על ההבדלים בין הפעילויות השונות

מחקר א: איך המורות המובילות בוחרות לנצל את זמן ישיבת הצוות?

השאלות:

- מה הן הפעילויות שהמורות המובילות בוחרות לקיים בישיבות הצוות?
- כיצד הן בוחרות לעורר שיח פדגוגי? (האם הן בוחרות להשתמש בייצוגים? או שהן בוחרות לעודד שיח פדגוגי בדרכים אחרות?)
- כמה זמן הן בוחרות להקדיש לשיח על פדגוגיה וכמה זמן הן מקדישות לפעילויות אחרות? מה הן הפעילויות האלה?

סוגי פעילויות בישיבות צוות

הקשבנו לישיבות הצוות וזיהינו 7 סוגי פעילויות עיקריים:

פעילויות אחרות :

תיאום לוגיסטי/טכני

שיח על ישיבות הצוות ועל התכנית

"משחקי חברה"

פעילויות שמטרתן לעורר שיח על פדגוגיה:

דיון בייצוג (שיעור מצולם/ תוצרי תלמידים/ חומרי למידה)

היוועצות

שיתוף

תכנון משותף

(דיון במקור ידע חיצוני)

פעילות = חלק בתוך ישיבה שגבולותיו נקבעים ע"פ הנחייה מפורשת של מנהל הישיבה (בד"כ: הסבר בנוגע למה שנעשה עכשיו).

שיטת המחקר

משחק חברה	00:00:00
היוועצות	00:13:24
שיח על ישיבות הצוות	00:57:18
תיאום אדמיניסטרטיבי	01:09:12

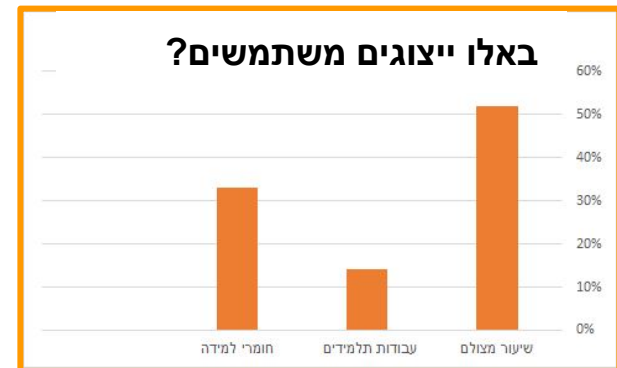
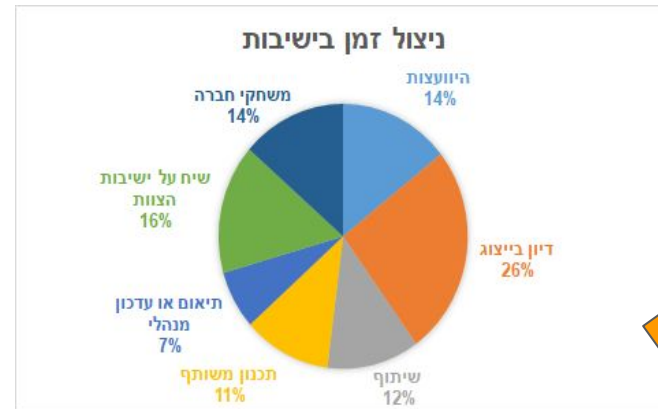
מה עשינו? (בינתיים)

- הקשבנו ל- 57 ישיבות (מתוך 215)
- יצרנו מין "סדר יום בדיעבד" לכל ישיבה
- מדדנו את משך הזמן שמוקדש לכל פעילות.

ממצאי ביניים: כיצד מנוצל הזמן בישיבות הצוות?

26%	דיון בייצוג מהפרקטיקה
16%	שיח על ישיבות הצוות
14%	היוועצות
14%	משחקי חברה
12%	שיתוף
11%	תכנון משותף
7%	תיאום ועדכון מנהלי

כמה זמן מוקדש לסוגי הפעילויות השונים?

63%	פעילויות שמטרתן לעורר שיח פדגוגי
37%	פעילויות אחרות

מה ניתן ללמוד מהמצאים?

26%	דיון בייצוג מהפרקטיקה
16%	שיח על ישיבות הצוות
14%	היוועצות
14%	משחקי חברה
12%	שיתוף
11%	תכנון משותף
7%	תיאום ועדכון מנהלי

- עדות לשינוי במה שעושים בישיבות הצוות (בהשוואה למה שידוע במחקר על ניצול זמן של ישיבות צוות)

- ממצאים מעוררי מחשבה:

- אחוז הזמן הגבוה של משחקי חברה ...?...
- אחוז הזמן הגבוה של שיח על ישיבות הצוות...?

- מגוון הדרכים בהן בוחרות המורות המובילות על מנת

לעורר דיון בפדגוגיה:

- דיון בשיעור מצולם
- דיון בעבודות תלמידים
- דיון בחומרי למידה
- דיון במקור ידע חיצוני
- היוועצות
- שיתוף בפרקטיקות ובחוויות
- תכנון משותף

מחקר ב : שאלות המחקר

דיון בשיעור מצולם? היוועצות? שיתוף? תכנון משותף?

- באיזו מידה כל אחת מהפעילויות מזמנת שיח פורה על הפרקטיקה?

- מה הם האתגרים בהובלת השיח סביב כל אחת מהפעילויות?

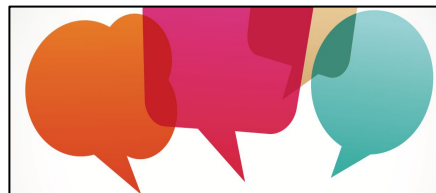
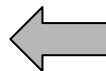
מה אציג היום?

- תוצר ביניים: כלי לזיהוי מאפיינים של שיח פדגוגי פורה
- מחשבות ראשוניות על ההבדלים במאפייני השיח בין הפעילויות השונות

מה הם המאפיינים של שיח פדגוגי פורה (שמתרחשת בו למידה מקצועית)? חידוד השאלה

איך נראית שיחה שמובילה את המשתתפים בה לשפר את ההוראה שלהם?

- שאלה שמעסיקה רבות חוקרים שמתעסקים בקהילות למידה
- שאלה קונטרוורסאלית, במידה מסוימת
- קשה לבחון את השאלה באופן אמפירי

אני אציג את התשובה שנותנת הספרות המקצועית לשאלה זו ...

דוגמה לקטע שיח שהיה מלמד (מבחינתי)

רקע: הישיבה מוקדשת לנושא שיעורי הבית.

תת הנושא: תלמידים שבאופן קבוע לא מכינים שיעורי בית עולה הצעה לבדוק את האפשרות להכניס את הכנת שיעורי הבית כרכיב בציון בתעודה. נשמעים קולות רבים שמסכימים כי זהו צעד הכרחי.

תהילה: אבל אני חושבת שחשוב שלא נשכח שכל ילד בא מאיזשהו בית, מאיזשהו חינוך, מאיזושהי תרבות ביתית... וילד זה איזה משהו שמשקף גם את מה שקורה בבית... ויש בית שהמסר בו שאתה לוקח אחריות על הדברים ויש בתים שמתנהלים אחרת, שלא לוקחים אחריות, לא רק על שיעורי בית וזה גם מה שרואים אצל הילדים. לפעמים אנחנו כועסים על הילדים... אבל הילדים באים מאיזשהו מקום. הילד לא עומד בפני עצמו.

טלי: מה שאת אומרת עכשיו, זה דווקא מאד מעניין אתי לשמוע... זאת אומרת כשאת מתקשרת להורים בעקבות אי-הכנת שיעורי בית של תלמיד או כותבת לו הערה ביומן בד"כ זה נגמר בזה שההורה אומר "נו-נו-נו" לילד, חותם ובזה זה נגמר. מה שאת בעצם אומרת, או מה שעולה לי בעקבות מה שאת אומרת, זה שלפעמים כשאני רואה עקביות באי הכנת שיעורי בית, כדאי לזמן את ההורה לאיזשהי שיחה, לגייס אותו להבין שהילד שלך עוד לא מספיק עצמאי בתחום הזה. שווה לגייס את ההורה ולא את הילד...

שיח פורה = שיח עשיר בחשיבה פדגוגית

אנחנו יודעים שלמידה מקצועית מתרחשת בעיקר מתוך חשיפה לחשיבה הפדגוגית (Pedagogical reasoning) של מורים אחרים (שיקולים, הצדקות, הסברים, נקודות מבט).

מאפייני שיח המזמנים ביטויים של חשיבה פדגוגית:

	מחלוקות/ משא ומתן בין רעיונות	■
- "למה?" - "מה את חושבת על זה?" - ומה יקרה אם...	שאלות המזמנות ביטויי חשיבה	■

שיח פורה = שיח המתמקד בקשר בין הוראה ולמידה

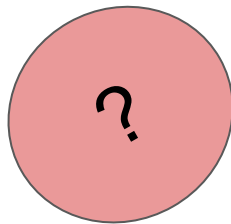

אנחנו יודעים שההוראה משתפרת כאשר מורה בוחן באופן מתמיד את הקשר בין פעולות ההוראה לתגובות התלמידים, ומשנה את ההוראה בהתאם לכך.

אז מה מאפיין שיח שיכול לתמוך בתהליך הרפלקטיבי הזה?

<ul style="list-style-type: none">- "אנחנו בד"כ כותבים הערה ביומן... אבל אולי כדאי..."- אני כבר שלוש שנים מנסה... והאמת היא שאני לא בטוחה עד כמה באמת זה משיג את המטרה... באמת, צריך לבדוק את זה.	<ul style="list-style-type: none">- ביטויים מפורשים לרפלקציה- ביקורתית על הפרקטיקה
<ul style="list-style-type: none">- אני חושבת שהם לא מצליחים לזכור את נקודת החיתוך עם ציר ה-y, פשוט כי הם לא מבינים את הקשר בין גרף לפונקציה.- בדף עבודה שנתתי להם היו פשוט יותר מדי שאלות, הם לא הצליחו להתמודד עם זה.	<ul style="list-style-type: none">- ייצוג קולם ונקודת מבטם של התלמידים
	<ul style="list-style-type: none">- שיח על הפרקטיקה מתוך עמדה של אחריות

שיח פורה = שיח בו המעורבות והשתתפות גבוהים

מעורבות	■
מספר המשתתפים בשיח	■

הכלי לזיהוי מאפיינים של שיח פורה ולמה הוא משמש

שאלת המחקר:

באיזו תדירות באים לידי ביטוי
המאפיינים הללו בפעילויות השונות
(דיון בשיעור מצולם/ היוועצות/
שיתוף/ תכנון משותף)?

מה עשינו עד כה?

ניתחנו 8 מתוך 60 קטעים שאנו
מתכננים לנתח

הכלי כולל 7 מאפיינים:

- מחלוקות/ משא ומתן בין רעיונות
- שאלות
- ביטויים של רפלקציה ביקורתית על הפרקטיקה
- ייצוג של קולם/ נקודת מבטם של התלמידים
- שיח מתוך עמדה של "סוכנות" ואחריות המורה
- מעורבות
- כמות משתתפים

מגמות/ מחשבות בעקבות הניתוח הראשוני

דיון בשיעור מצולם:

- מעורבות נמוכה - אולי בעקבות איזשהו קושי להבין את המטרה של הדיון?
- מעט יחסית רפלקציה ביקורתית על הפרקטיקה- החשיבה על עבודת המורה המצולם לא מתרגמת לחשיבה על ההוראה "שלנו".

תכנון:

- מעורבות גבוהה
- הרבה מחלוקות ומשא ומתן על רעיונות
- נקודת מבטם של התלמידים מיוצגת הרבה יחסית
- השיח הוא מתוך עמדה של אחריות ו"סוכנות" המורה

היוועצות

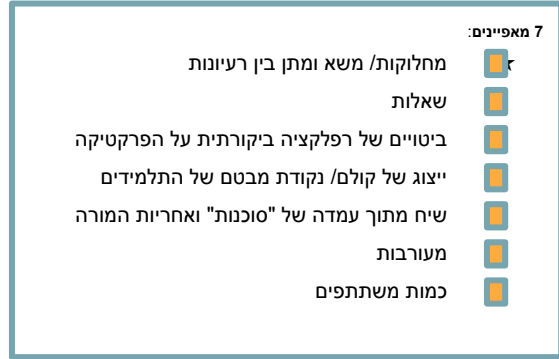
- מעט יחסית רפלקציה ביקורתית על הפרקטיקה

שיתוף

- מעט יחסית שאלות ומשא ומתן בין רעיונות- לא מזמן אינטראקציה?
- לא מעט סטייה משיח על הפרקטיקה

סיכום ושאלות (אפשריות) לדיון

ב) מה מאפיין שיחה שמובילה את המשתתפים בה לשפר את ההוראה שלהם?

באיזו מידה אתם רואים במאפיינים האלה את המרכיבים הקריטיים של שיחה פורייה? האם קיימים מאפיינים נוספים שלא זוכים להתייחסות כאן?

א) ממצאים ראשוניים ממחקר המתאר את סוגי הפעילויות בישיבות הצוות ומשך הזמן הממוצע מוקדש לכל פעילות

26%	דיון בייצוג מהפרקטיקה
16%	שיח על ישיבות הצוות
14%	היועצות
14%	משחקי חברה
12%	שיתוף
11%	תכנון משותף
7%	תיאום ועדכון מנהלי

עד כמה הממצאים משקפים את המציאות בישיבות הצוות שלכם? מה בממצאים האלה היה מעניין או מפתיע?

ג) מחשבות ראשוניות בנוגע לשאלה: היועצות? דיון בייצוג? שיתוף? תכנון משותף? - באיזו מידה מזמנות פעילויות שונות שיח פורה סביב למידה?

מה הן התובנות שלכם מתוך ההתנסות בהובלת שיח סביב הפעילויות הללו?